

Autorzy: Dorota Majk i Małgorzata Wójcik

Temat: Nie wiadomo wcale, jak się wielkość w życiu się rozpoczyna...

Scenariusz lekcji dla klas 6–7 szkoły podstawowej.

Uwagi dotyczące realizacji

- Lekcję warto przeprowadzić w pracowni komputerowej bądź umożliwić uczniom skorzystanie z telefonów komórkowych, tabletów...
- Zajęcia zaplanowane są na 2-3 jednostki lekcyjne. Można przeprowadzić je w bloku lub jako odrębne lekcje: np. *Jak zostać wielkim człowiekiem?*, *Wybitne kobiety dwudziestowiecznego Wrocławia – Edyta Stein, Wanda Rutkiewicz*.
- Zaplanowana praca w grupach (punkt 5) może być zadaniem domowym poprzedzającym zajęcia – na lekcji uczniowie przedstawiają wyniki swoich domowych „poszukiwań”.

Cel główny

Przybliżenie sylwetek Edyty Stein i Wandy Rutkiewicz – dwóch kobiet, których popiersia znajdują się w *Galerii sławnych wrocławian*.

Cele operacyjne

Uczeń:

- zna podstawowe fakty z życia Edyty Stein i Wandy Rutkiewicz oraz ich osiągnięcia,
- rozumie rolę instytucji gromadzących arcydzieła, zabytki, pamiątki, w podtrzymywaniu tradycji i kultury narodowej (np. *Galeria sławnych wrocławian*, Centrum Historii Zajezdnia);

– potrafi

- odczytać informacje zawarte w różnych tekstach kultury (tekst popularnonaukowy, tekst poetycki, tekst beletrystyczny) i dokonać ich selekcji,
- wyszukać informacje w Internecie i dokonywać ich selekcji,
- wskazać cechy, zachowania, które wpływają na osiągnięcie sukcesu, wielkości w życiu,
- współpracować w grupie,
- stworzyć plan wrocławskich miejsc związanych z Wandą Rutkiewicz.

Metody dydaktyczne

- rozmowa kierowana,
- praca w grupach (parach) z tekstami źródłowymi,
- dyskusja na forum klasy.

Materialy

- utwór *Przed pomnikiem* Ewy Szelburg-Zarembiny
- biogramy: Edyty Stein, Wandy Rutkiewicz (źródło: *Encyklopedia Wrocławia*)
- zbiór cytatów dotyczących omawianych postaci
- mapa Wrocławia
- strona Towarzystwa Edyty Stein:
<http://www.edytastein.org.pl/pl/4-edyta-stein/1-sladami-edyty-stein/>

Przebieg zajęć

1. Część organizacyjna.
2. Odczytanie wiersza Ewy Szelburg-Zarembiny *Przed pomnikiem*:

*Nie wiadomo, nie wiadomo wcale,
co w życiu ciebie czeka.
I ty możesz wyrosnąć
na Wielkiego Człowieka!
Może tak się w twoim życiu stanie,
może z tobą tak się w życiu zdarzy,
że ty zrobisz to, że ty to zdobędziesz,
o czym tylu ludzi próżno marzy.
Może twoje serce będzie tak gorące,
może ty mieć będziesz tyle siły,
że obronisz słabych i skrzywdzonych,
że świat zmienisz na dobry i miły.
Może twojej matce będą błogosławić,
że dzielnego wychowała syna.
...Nie wiadomo, nie wiadomo wcale,
jak się Wielkość w życiu rozpoczyna.*

Rozmowa kierowana na temat utworu: „Jak można zostać wielkim człowiekiem?”

Nauczyciel zachęca do odszukania w utworze cech i działań, które wpływają na to, że niektórzy zostają uznani za *wielkich ludzi* oraz prosi uczniów, by podali przykłady ludzi, którzy zasłużyli na miano *wielkiego człowieka*.

[Przewidywane odpowiedzi uczniów:

Wielki człowiek, to taki który:

– *zrobi to...*, / np. ...

– *zdobędzie*, / np. ...

– wykazał się odwagą (dzielnością), / np. ...

– ma dobre, gorące serce (broni słabszych, zmienia świat) / np. ...]

3. W jaki sposób okazujemy szacunek tym *wielkim ludziom*?

[Przewidywane odpowiedzi uczniów: budowa pomników, nazywanie ulic ich imieniem, nadawanie imion instytucjom, nagrody ich imienia]

4. Praca w grupach (lub omówienie zadania domowego – rozwiązanie wybrane przez nauczyciela).

Grupa I

Korzystając z zasobów internetowych, odszukajcie cztery pomniki we Wrocławiu upamiętniające zasłużonych ludzi.

Grupa II

Na mapie Wrocławia wyszukajcie przykładowe nazwy ulic, które poświęcono sławnym ludziom.

Grupa III

Zapoznajcie się z nazwami wrocławskich szkół i przedszkoli. Czyje imiona noszą?

Możecie skorzystać ze strony: <https://www.wroclaw.pl/szkoly-przedszkola>

Grupa IV

Korzystając z zasobów internetowych, wyszukajcie informacje nt. nagród przyznawanych we Wrocławiu.

[Przewidywane odpowiedzi uczniów: np. Silesius, Honorowy Obywatel Wrocławia, Wrocławska Nagroda Teatralna, Wrocławska Nagroda Muzyczna].

Omówienie prac grup / domowej pracy uczniów.

5. Informacja dla uczniów:

Spośród wymienionych wcześniej postaci nie wszystkie są związane z Wrocławiem, ale jest we Wrocławiu miejsce, w którym w sposób wyjątkowy uhonorowano osoby związane z miastem.

Galeria sławnych wrocławian została otwarta w 1997 roku, mieści się w Sali Mieszcząskiej wrocławskiego Ratusza. Znajdują się tam popiersia ludzi związanych z miastem od początków jego istnienia.

Historię *Galerii*... możemy poznać, odwiedzając stronę:

www.muzeum.miejskie.wroclaw.pl/CMS/muzeum_sztuki_mieszczanskiej/wystawy_stale.html [prezentacja strony].

Warto przypomnieć uczniom, że Wrocław nie zawsze należał do państwa polskiego.

Wśród uhonorowanych postaci znajdują się zaledwie trzy kobiety – św. Jadwiga Śląska, Edyta Stein i Wanda Rutkiewicz. Żyły one w bardzo różnych okresach historycznych. Informacje o dwóch z nich – Wandzie Rutkiewicz i Edycie Stein znalazły się na wystawie w Centrum Historii Zajezdnia, mieszczącym się przy ul. Grabiszyńskiej, miejscu, które pokazuje tę najnowszą historię Wrocławia – od czasów II wojny światowej do współczesności.

Na te dwie kobiety skierujemy dzisiaj naszą uwagę.

6. Praca w grupach (lub w parach) z biogramami zamieszczonymi w „Encyklopedii Wrocławia”.

Polecenie

Przeczytajcie uważnie informacje nt. Edyty Stein i Wandy Rutkiewicz.

Czego dowiedzieliście się na ich temat? Uczniowie dokonują selekcji informacji.

Omówienie wyników prac grup

[Przewidywane odpowiedzi uczniów:

Edyta Stein, urodzona w roku 1891 we Wrocławiu (*Breslau*) w rodzinie żydowskiej, w czasie I wojny światowej pracowała ochotniczo jako pielęgniarka w szpitalu wojskowym, zajmując się chorymi na tyfus żołnierzami austriackimi, uzyskała doktorat, prowadziła działalność naukową, pisała dzieła filozoficzne, przeszła na katolicyzm, wstąpiła do klasztoru, papież Jan Paweł II ogłosił ją błogosławioną, a później świętą Kościoła katolickiego, współpatronka Europy.

Wanda Rutkiewicz, urodzona w roku w 1943, po drugiej wojnie światowej przyjechała z rodziną do Wrocławia, studiowała na Politechnice Wrocławskiej, pierwsza kobieta, która zdobyła płn. filar Eigeru w Alpach, organizowała i kierowała wyprawą kobiet na K2, pierwsza Europejka, Polka, która zdobyła Mount Everest, weszła na 8 z 14 ośmiotysięczników – światowy rekord wśród kobiet]

Nauczyciel podaje dodatkowe informacje, m.in. wskazuje niektóre wrocławskie miejsca związane z tymi postaciami.

7. Co jeszcze (cechy charakteru, wartości, zachowania, osiągnięcia...) zdecydowało o tym, że Wanda Rutkiewicz i Edyta Stein znalazły się w Galerii sławnych wrocławian?

Praca w grupach z materiałem źródłowym – proponowany podział na cztery grupy:

- Edyta Stein o sobie
- Inni o Edycie Stein
- Wanda Rutkiewicz o sobie
- Inni o Wandzie Rutkiewicz

Materialy

Edyta Stein

- *Ja natomiast, mając zaledwie sześć lat (...) oświadczyłam, że także zostanę nauczycielką i nasi krewni już sobie zaczęli wyobrażać, jak to my kiedyś razem będziemy pracować w naszym zawodzie. (...) Lecz dobry wuj miał wobec nas poważniejsze zamiary. Uważał, że dla nas jedynie sensowne byłyby studia medyczne. (...) Każdego wieczoru, gdy wreszcie byliśmy same we wspólnej sypialni powtarzałam siostrze: „nie pozwól wpływać na twoją decyzję; zrób, co sama uznasz za właściwe”.*

Edyta Stein, *Dzieje pewnej rodziny żydowskiej oraz inne zapiski autobiograficzne*, Wydawnictwo Karmelitów Bosych, Kraków 2005, s. 74–75.

- *Pierwsza wielka przemiana dokonała się we mnie, gdy miałam około siedmiu lat, i to bez żadnej zewnętrznej przyczyny. Nie umiem sobie tego wyjaśnić inaczej niż po prostu dojściem do rozumu. (...) Wybuchy gniewu zdradzały mnie coraz rzadziej (...) myślę, że uleczyły mnie wstręt i wstyd, jaki odczuwałam, gdy inni wybuchali złością, a także świadomość tego, że to poniża człowieka.*

Edyta Stein, *Dzieje pewnej rodziny żydowskiej oraz inne zapiski autobiograficzne*, Wydawnictwo Karmelitów Bosych, Kraków 2005, s. 89.

- *W moich marzeniach jawiła się przede wszystkim zawsze wspaniała przyszłość. Marzyłam o szczęściu i sławie. Byłam przekonana, że jestem przeznaczona do czegoś wielkiego i zupełnie nie mieszczę się w ciasnych, mieszczańskich ramach, w jakich się urodziłam.*

Edyta Stein, *Dzieje pewnej rodziny żydowskiej oraz inne zapiski autobiograficzne*, Wydawnictwo Karmelitów Bosych, Kraków 2005, s. 91.

- *W owym czasie wszyscy interesowaliśmy się problemami kobiecymi, a Hans był między studentami prawdziwym białym krukiem, gdyż popierał radykalne równouprawnienie kobiet, jakby był którąś z nas.*

Edyta Stein, *Dzieje pewnej rodziny żydowskiej oraz inne zapiski autobiograficzne*, Wydawnictwo Karmelitów Bosych, Kraków 2005, s. 148.

- *Od wczesnego dzieciństwa grono naszych krewnych określało mnie głównie na podstawie moich dwóch cech: uważało, że jestem ambitna (i to słusznie) oraz dawano mi przydomek „mądra Edyta”. Jedno i drugie bardzo mnie bolało. To drugie zwłaszcza dlatego, że trochę brzmiało jakobym z tego powodu była zarozumiała i tylko mądra, a od najwcześniejszych lat wiedziałam, że dużo lepiej być dobrą niż mądrą.*

Edyta Stein, *Dzieje pewnej rodziny żydowskiej oraz inne zapiski autobiograficzne*, Wydawnictwo Karmelitów Bosych, Kraków 2005, s. 171.

- *Żyjemy po to, aby służyć ludziom. To zaś zadanie najlepiej wypełni się, wykorzystując właściwie swoje uzdolnienia.*

Edyta Stein, *Dzieje pewnej rodziny żydowskiej oraz inne zapiski autobiograficzne*, Wydawnictwo Karmelitów Bosych, Kraków 2005, s. 218.

- *Do rozważań teoretycznych doszedł jeszcze motyw osobisty – głęboka wdzięczność dla państwa, które dając mi akademickie prawo obywatelstwa, zapewniało mi wolny dostęp do nauk humanistycznych ludzkości. (...) występowałam zdecydowanie za prawem głosu kobiet, co wśród mieszczańskiego ruchu kobiet nie było jeszcze wówczas zrozumiałe.*

Edyta Stein, *Dzieje pewnej rodziny żydowskiej oraz inne zapiski autobiograficzne*, Wydawnictwo Karmelitów Bosych, Kraków 2005, s. 235–236.

- *Uświadomiłam sobie jasno i zdecydowanie całą sytuację. „W tej chwili wygasa moje życie osobiste – myślałam. Wszystkie siły muszę teraz poświęcić temu, co nastąpi. Gdy się wojna skończy, a ja ją przeżyję, dopiero wtedy będzie mi wolno powrócić do moich spraw osobistych”. (...) dowiedziałam się o kursach pielęgniarskich dla studentek. Zgłosiłam się natychmiast i odtąd każdego dnia chodziłam do szpitala Wszystkich Świętych na wykłady, ucząc się wojennej chirurgii, leczenia chorób zakaźnych, robienia opatrunków i zastrzyków.*

Edyta Stein, *Dzieje pewnej rodziny żydowskiej oraz inne zapiski autobiograficzne*, Wydawnictwo Karmelitów Bosych, Kraków 2005, s. 383–384.

- *Gdy pożegnałam tamtejszych pacjentów, wracałam raz jeszcze do tych cięższych chorych, by im życzyć dobrej nocy. Jednego wieczoru zapytał mnie Pöhl, czy następnego ranka znowu przyjdę. (...) to pytanie nappełniło mnie największą radością, gdyż było pierwszym znakiem, że temu cierpiącemu człowiekowi moje starania przynoszą ulgę.*

- Edyta Stein, *Dzieje pewnej rodziny żydowskiej oraz inne zapiski autobiograficzne*, Wydawnictwo Karmelitów Bosych, Kraków 2005, s. 461.

- *Każda kobieta, która żyje w świecie wieczności, może realizować swoje przeznaczenie niezależnie od tego, gdzie żyje: w małżeństwie, w stanie zakonnym czy wykonując świecki zawód.*

Edyta Stein, *Chrześcijańskie życie kobiet*, cyt. za: Michael Rennie, *7 myśli Edyty Stein, które powinna znać każda kobieta*,

<https://pl.aleteia.org/2017/05/06/7-mysli-edyty-stein-ktore-powinna-poznac-kazda-kobieta/>

O Edycie Stein

- *1916 roku została nawet nauczycielką w swojej byłej szkole. Później ponownie wyjechała. Doktoryzowała się. Starła o habilitację, ale odmówiono jej. Bo na początku XX wieku rzadko się zdarzało, żeby kobiety pięły się na stopnie wyższej kariery naukowej.*

Tamara Barriga, *Uczona, która została świętą*, [w:] *Sekrety Wrocławia*, Dom Wydawniczy Księży Młyn, Łódź 2017, s. 58.

- *Coraz więcej czytała o religii. Po lekturze Żywotu św. Teresy z Avili poczuła, że wiara katolicka jest tym, czego szukała przez całe życie. Zachwyciła się sakramentami i tym, co wyczytała w katechizmie. Jako Teresa Jadwiga na początku lat 20. przyjęła chrzest. To jednak nie był koniec jej przygody z religią. Gorliwie się modliła, poznawała Biblię i kolejne żywoty świętych. (...) była po czterdziestce, gdy do władzy doszedł Adolf Hitler. Przez żydowskie pochodzenie została usunięta z uczelni. Już wcześniej myślała o rzuceniu wszystkiego i zastanawiała się nad wstąpieniem do klasztoru. Teraz stwierdziła, że to znak. Jej matka była załamana. Córka zdeterminowana. Był rok 1933. (...) wsiadła w pociąg i ruszyła na zachód Niemiec. Została zakonnicą: Teresa Benedyktą od Krzyża.*

Tamara Barriga, *Uczona, która została świętą* [w:] „Sekrety Wrocławia”, Dom Wydawniczy Księży Młyn, Łódź 2017, s. 58.

- *Doświadczenie tej kobiety, która musiała stawić czoło wyzwaniom naszego burzliwego stulecia, staje się dla nas wzorem.*

Jan Paweł II, Homilia Ojca Świętego wygłoszona podczas Mszy św. kanonizacyjnej 11 października 1998

[https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/homilie/msza_kanon_111_01998.html].

Wanda Rutkiewicz

- *Czasami myślę, że wspinam się dlatego, aby przekonać się, jak droga jest mi nasza szara codzienność. Wracając poznaję, jak smakuje kubek gorącej herbaty po dniach pragnienia, sen po wielu nieprzespanych nocach, spotkanie z przyjaciółmi po długiej samotności, cisza po godzinach przeżytych w przeraźliwej wicherze.*

Wierchy: rocznik poświęcony górcom, rok 58, 1992 (cyt. za:

https://pl.wikiquote.org/wiki/Wanda_Rutkiewicz)

- O wspinaniu się:

*Zaczynałam uczyć się opanowania strachu i przynosiło mi to radość. (...)
Byłam jak zdobywca.*

Cyt. za: Anna Kamińska, *Wanda. Opowieść o sile życia i śmierci. Historia Wandy Rutkiewicz*, rozdz. *Tatry*, Wydawnictwo Literackie 2017, s. 132.

- O wyprawie kobiecej na Gaszerbrum III:

Pragnęłam tego sukcesu tylko dla kobiet, ustąpiłam w chwili, kiedy trwanie przy tym pragnieniu mogło przekreślić szanse zdobycia szczytu w ogóle. (...)

Zespół nie czuł się przeze mnie szanowany, był dotknięty, że nie liczę się z jego zdaniem. A przecież liczyć się ze zdaniem dwudziestu osób jest niezwykle trudno. Demokracja nie jest najlepszą metodą prowadzenia dużych wypraw himalajskich.

Cyt. za: Anna Kamińska, *Wanda. Opowieść o sile życia i śmierci. Historia Wandy Rutkiewicz*, rozdz. *Ladies*, Wydawnictwo Literackie 2017, s. 88.

O Wandzie Rutkiewicz

- *Mówiłam jej: „Proszę cię, nie rzucaj tego na moje łóżko!” A ona na to: „Charlotta! Roztargnieni jest cechą geniuszy!”*

Cyt. za: Anna Kamińska, *Wanda. Opowieść o sile życia i śmierci. Historia Wandy Rutkiewicz*, rozdz. *Rozbrat*, Wydawnictwo Literackie 2017, s. 118.

- *Wanda była też niezwykle zdyscyplinowana – mówi Anna Murawska – Kiedy byłyśmy na obozie harcerskim, ona trenowała już wtedy siatkówkę, biegła o trzeciej w nocy na trening do sąsiedniego obozu, do grupy siatkarzy, grała z nimi rano w siatkę, a potem wracała do nas.*

Cyt. za: Anna Kamińska, *Wanda. Opowieść o sile życia i śmierci. Historia Wandy Rutkiewicz*, rozdz. *Pionierka*, Wydawnictwo Literackie 2017, s. 87.

- *Kiedyś w lesie pilarzom zaklinowała się piła i nie mogli jej wyciągnąć. Wanda się za tę pilę zabrała, pokazała pilarzom, co trzeba zrobić, jeden ciągnął, drugi pchał, tak jak im to Wanda zademonstrowała, i poszło! Zaimponowała wtedy wszystkim w drużynie, a najbardziej tym drwalom.*

Cyt. za: Anna Kamińska, *Wanda. Opowieść o sile życia i śmierci. Historia Wandy Rutkiewicz*, rozdz. *Pionierka*, Wydawnictwo Literackie 2017, s. 88.

- *Odrabialiśmy razem lekcje i uczyliśmy się u mnie albo u Wandy. Gdy ślęczałyśmy nad matematyką, fizyką czy chemią, Wanda mówiła, że trzeba zrobić sto zadań, żeby potem w szkole rozwiązać każde bez problemu. Miała taki driver, ambicję, by ciągle więcej, lepiej, najlepiej.*

Cyt. za: Anna Kamińska, „Wanda. Opowieść o sile życia i śmierci. Historia Wandy Rutkiewicz, rozdz. Drive, Wydawnictwo Literackie 2017, s. 84.

- *Nienawidziła w górach się wycofywać. (...) Opuściła naprawdę w ostateczności, gdy nie było nawet cienia szansy na to, by cokolwiek zrobić.*

Cyt. za: Anna Kamińska, Wanda. Opowieść o sile życia i śmierci. Historia Wandy Rutkiewicz, rozdz. Tatry, Wydawnictwo Literackie 2017, s. 127.

- *(...) zanim Wanda z Haliną pojechały do Norwegii, musiały walczyć w zarządzie Klubu Wysokogórskiego, żeby w ogóle wysyłali kobiety na wyprawę.*

Cyt. za: Anna Kamińska, Wanda. Opowieść o sile życia i śmierci. Historia Wandy Rutkiewicz, rozdz. Filar, Wydawnictwo Literackie 2017, s. 88.

8. Omówienie prac grup – wypisanie cech, wartości, zachowań... *wielkiego człowieka*.
Wskazanie tych, które łączą obie postacie.

Zadanie domowe

Wprowadzenie: Nauczyciel przedstawia uczniom mapę wrocławskich miejsc związanych z Edytą Stein (zasoby internetowe: <http://www.edytastein.org.pl/pl/4-edyta-stein/1-sladami-edyty-stein/>).

Polecenie dla uczniów:

Na podstawie wiadomości z lekcji i własnych poszukiwań opracuj mapę wrocławskich miejsc związanych z Wanda Rutkiewicz.

Możesz skorzystać z informacji zawartych w artykule:

<http://www.gazetawroclawska.pl/artykul/328870,spis-kobiet-niezapomnianych,id,t.html>

Zgromadzone informacje uczniowie nanoszą na plany miasta (do pobrania w Centrach Informacji Turystycznej) lub zapisują w zeszytach.

[Przewidywane wyniki pracy uczniów: np. Sala Mieszczańska Starego Ratusza, tablica przy II Liceum Ogólnokształcącym, dwie szkoły: Gimnazjum nr 23 przy ul. Jastrzębiej, Szkoła Podstawowa nr 58 przy ul. Składowej, Politechnika Wrocławska, cmentarz św. Wawrzyńca]

Zadanie dodatkowe

Papież Jan Paweł II wyniósł na ołtarze Edytę Stein (św. Teresę Benedyktę od Krzyża).
Co łączy papieża Polaka z polską alpinistką? Odpowiedzi szukaj w Centrum Historii Zajeźdni, gdzie znajduje się zdjęcie Jana Pawła II i Wandy Rutkiewicz opatrzone cytatem:
Dobry Bóg tak chciał, abyśmy tego samego dnia zaszli tak wysoko.

Bibliografia:

1. Jan Harasimowicz, *Encyklopedia Wrocławia*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 2000 r.

Jan Paweł II, *Homilia Ojca Świętego wygłoszona podczas Mszy św. kanonizacyjnej 11 października 1998* [online: https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/homilie/msza_kanon_11101998.html], data dostępu: 10.12.2017 r.]

2. Anna Kamińska, *Wanda. Opowieść o sile życia i śmierci. Historia Wandy Rutkiewicz*, Wydawnictwo Literackie 2017.
3. Michael Rennier, *7 myśli Edyty Stein, które powinna znać każda kobieta*, [online: <https://pl.aleteia.org/2017/05/06/7-mysli-edyty-stein-ktore-powinna-poznac-kazda-kobieta/>], data dostępu: 10.12.2017 r.].
4. Wanda Rutkiewicz, cytata z: *Wierchy: rocznik poświęcony górcom*, rok 58, 1992 [online: https://pl.wikiquote.org/wiki/Wanda_Rutkiewicz], data dostępu: 10.12.2017].
5. Edyta Stein, *Dzieje pewnej rodziny żydowskiej oraz inne zapiski autobiograficzne*, Wydawnictwo Karmelitów Bosych, Kraków 2005.
6. Tamara Barriga, *Uczona, która została świętą*, [w:] *Sekrety Wrocławia*, Dom Wydawniczy Księży Młyn, Łódź 2017.

Możliwość kontynuacji tematu

<http://old.uni.wroc.pl/wiadomo%C5%9Bci/ciekawostki/kobieca-twarz-uczelni>